

STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO JAKO ELEMENT EWALUACJI DOKUMENTÓW PLANISTYCZNYCH NA OBSZARACH CHRONIONYCH

Krzysztof Pyszny

Doktorant w Instytucie Melioracji, Kształtowania Środowiska i Geodezji,
Wydział Melioracji i Inżynierii Środowiska, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Ta część publikacji skierowana jest przede wszystkim do organów opracowujących dokumenty planistyczne, potencjalnych uczestników postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz wszystkich zainteresowanych procesem oceny oddziaływania na środowisko rozwiązań proponowanych w lokalnych (gminnych) dokumentach planistycznych.

Na wstępie tej części pracy wyjaśniono czym jest strategiczna ocena oddziaływania na środowisko, jakie dokumenty podlegają procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, kto uczestniczy w postępowaniu, jak przebiega postępowanie oraz jakie dokumenty są opracowywane w jego toku.

Następnie wyjaśniona zostanie rola strategicznej oceny oddziaływania w racjonalnym kształtowaniu przestrzeni oraz funkcja ewaluacyjna jaką pełni ocena ze szczególnym uwzględnieniem oddziaływania na obszary chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody w tym na obszary Natura 2000.

Odnosząc się do genezy strategicznych ocen oddziaływania na środowisko w polskim prawie analizę rozpocząć należy od ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym¹³. Zdaniem W. Radeckiego, „[...] w ustawie o zagospodarowaniu przestrzennym pojawiły się załączki tego, co później zostanie nazwane ocenami strategicznymi. Na razie chodziło tylko o prognozy skutków wpływu ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na środowisko przyrodnicze, które stosownie do art. 10 ust. 2 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym należało dołączyć do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego”¹⁴.

O szerszym kontekście przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko mówiła ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o dostępie do informacji o środowisku i jego ochronie oraz ocenach oddziaływania na środowisko¹⁵, która rozszerzyła zakres dokumentów dla których należało przeprowadzić postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko realizacji planów i programów ustawa ta obowiązywała tylko 9 miesięcy.

Kolejną ustawą, która jak zaznacza B. Rakoczy miała „istotne znaczenie dla kształtowania się instytucji strategicznej oceny oddziaływania na środowisko”¹⁶ była ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. ustawy Prawo ochrony środowiska¹⁷. Ustawa ta mówiła o postępowaniu w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji planów i programów. Ustawa ta wyszczególnia cały zbiór dokumentów nazwanych politykami, strategiami, planami, programami, które opracowywane były przez organy administracji.

Zarówno w ustawie z dnia 9 listopada 2000 r. o dostępie do informacji o środowisku i jego ochronie oraz ocenach oddziaływania na środowisko jak i w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska nie mówi się wprost o strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko termin ten w polskim prawie pojawił się z dniem wejścia w życie obecnie obowiązującej ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko¹⁸ (dalej jako *ustawa ooś*).

¹³ Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139

¹⁴ W. Radecki, [w:] W. Radecki (red.), *Podstawy teoretyczne zintegrowanej ochrony prawnej środowiska*, Wrocław 2010, s. 153 – 154.

¹⁵ Dz. U. Nr 109, poz. 1157 ze zm.

¹⁶ B. Rakoczy, [w:] R. Bednarek (red.), *Strategiczne oceny oddziaływania na środowisko w prawie polskim*, Poznań 2012, s. 12.

¹⁷ Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 ze zm.

¹⁸ Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 ze zm. dalej jako *ustawa ooś*

Strategiczna ocena oddziaływania zdefiniowana została w art. 3 ust. 1 pkt. 14 *ustawy ooś* jako postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji polityki, strategii, planu lub programu, obejmujące w szczególności:

- a) uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- b) sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko,
- c) uzyskanie wymaganych ustawą opinii,
- d) zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu.

Odpowiedź na pytanie jakie projekty dokumentów wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko znajdziemy w art. 46 *ustawy ooś* i zgodnie z tym artykułem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty:

- 1) koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, planów zagospodarowania przestrzennego oraz strategii rozwoju regionalnego,
- 2) polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- 3) polityk, strategii, planów lub programów innych niż wymienione w pkt 1 i 2, których realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000 jeżeli nie są one bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynikają z tej ochrony.

Jak wynika z wyżej cytowanego art. 46 *ustawy ooś* strategiczna ocena oddziaływania na środowisko przeprowadzana jest dla całej gamy projektów dokumentów w niniejszym rozdziale skupiono się na postępowaniach dotyczących projektów studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin (dalej SUIKZP), miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (dalej MPZP) oraz projektów strategii rozwoju gminy, ponieważ właśnie w tych dokumentach na poziomie podstawowych jednostek samorządu terytorialnego (gmin) określa się kierunki rozwoju przestrzennego, opisuje zasady zagospodarowania przestrzennego oraz określa plan systemowego długofalowego działania mającego doprowadzić do osiągnięcia założonych przez gminę celów.

Autorzy ustawy konstruując zapis art. 47 *ustawy ooś* stwierdzili, że konieczne jest rozszerzenie katalogu dokumentów wymienianych w art. 46 o inne dokumenty, które wyznaczają ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko lub że realizacja postanowień tych dokumentów może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko. O tym czy dany dokument tworzy ramy dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko po uzgodnieniu z właściwym organem dyirekcji ochrony środowiska stwierdza organ opracowujący dany dokument.

Przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest również wymagane w przypadku wprowadzania zmian do już przyjętego dokumentu, czasami zdarzają się sytuacje, w których stwierdza się, że ocena była już przeprowadzona a zmiana w dokumencie jest niewielka i nie przeprowadza się postępowania. Interpretacja taka jest błędna, ponieważ odstąpienie od przeprowadzenia postępowania w sprawie strategicznej oceny może dotyczyć wyłącznie projektów stanowiących niewielkie modyfikacje przyjętych dokumentów tylko po uzgodnieniu odstąpienia z właściwymi organami, o których mowa w art. 57 i 58 *ustawy ooś* (RDOŚ, PPIS w przypadku projektu SUIKZP, MPZP i strategii rozwoju gminy oraz z dyrektorem urzędu morskiego jeśli dokument dotyczy obszarów morskich).

Pierwszym obligatoryjnym etapem postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko zgodnie z art. 53 *ustawy ooś* jest uzgodnienie z właściwymi organami, o których mowa w akapicie powyżej zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko. Uzgodnienia dokonuje się w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku o uzgodnienie.

Na potrzeby SUIKZP oraz MPZP sporządza się opracowanie ekofizjograficzne. Opracowanie ekofizjograficzne rozumiane jest jako dokumentacja charakteryzująca poszczególne elementy przyrodnicze na obszarze objętym studium lub planem i ich wzajemne powiązania, sporządza się je przed rozpoczęciem prac nad projektem ww. dokumentów. Dla autorów projektów dokumentów planistycznych jest to niezwykle istotna dokumentacja. Przy założeniu, że opracowanie ekofizjograficzne będzie wykonane w zakresie określonym przez

rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych¹⁹ i zgodnie z dobrą praktyką już przed przystąpieniem do prac projektowych zostaną określone przyrodnicze predyspozycje do kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej analizowanego obszaru. Zostanie wykonana ocena przydatności środowiska polegająca na określeniu możliwości rozwoju i ograniczeń dla różnych rodzajów użytkowania i form zagospodarowania terenu. W opracowaniu tym określa się również ograniczenia wynikające z konieczności ochrony zasobów środowiska lub występowania uciążliwości i zagrożeń środowiska oraz wskazuje obszary, na których ograniczenia te występują. Informację zawarte w opracowaniu ekofizjograficznym powinno się również wykorzystać podczas prac na strategią rozwoju gminy. Uwarunkowania środowiskowe często determinują kierunki rozwoju gminy oraz określają ograniczenia w możliwościach rozwoju gminy.

Sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko jest najważniejszym etapem postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. „Prognoza oddziaływania na środowisko jest dokumentem mającym charakter dowodu w postępowaniu administracyjnym”²⁰.

Obecnie zakres w jakim należy sporządzić prognozę oddziaływania na środowisko reguluje art. 51 ust 2 *ustawy o oś* i zgodnie z zapisami tego artykułu prognoza oddziaływania na środowisko:

- 1) zawiera:
  - a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
  - b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
  - c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
  - d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
  - e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;
- 2) określa, analizuje i ocenia:
  - a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
  - b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
  - c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
  - d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
  - e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne, z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;
- 3) przedstawia:
  - a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
  - b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru - rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

¹⁹ Dz. U. Nr 155 poz. 1298

²⁰ B. Rakoczy, Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Komentarz. Warszawa 2010

Konstrukcja prawna art. 51 ust. 2 *ustawy o oś* o tyle o ile definiuje elementy, które powinny składać się na prognozę oddziaływania na środowisko nie określa etapów, w jakich należałoby sporządzać prognozę. Nie precyzuje również struktury opracowania²¹. Zasadniczo możemy wydzielić trzy etapy pracy podczas sporządzania prognozy. Pierwszym jest etap analizy, drugim etap oceny a ostatnim etap rozwiązań.

Należy podkreślić, że katalog elementów, które powinny składać się na prognozę nie jest ograniczony tylko do elementów wymienionych w art. 51 *ustawy o oś*. Organ opracowujący prognozę musi uzgodnić zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie a właściwe organy uzgadniające zakres mogą stwierdzić konieczność rozszerzenia lub uszczegółowienia prognozy o elementy nie wymienione w ustawie.

W przypadku, kiedy projektowany dokument obejmuje swoimi ustaleniami obszary na których znajdują się obszary chronione na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody²² w prognozie zawsze określa się, analizuje i ocenia m.in. istniejące problemy ochrony środowiska w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ww. ustawy, przewidywane znaczące oddziaływania na cele i przedmiot obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru. W prognozie powinny być przedstawione rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru oraz rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych. W niniejszym opracowaniu podkreślono właśnie te elementy, ponieważ mogą one stanowić istotne, źródło informacji o obszarze, w którym funkcjonujemy o jego walorach ale również o ograniczeniach które mogą wynikać właśnie z jego wartości przyrodniczej.

Prognoza oddziaływania na środowisko m.in. sprawdza czy wytyczne wynikające z opracowania ekofizjograficznego zostały uwzględnione w projektowanym dokumencie. Urbaniści przy projektowaniu dokumentów planistycznych oraz autorzy innych dokumentów o charakterze strategicznym powinni uwzględnić wnioski wynikające z analiz przeprowadzonych na potrzeby opracowania ekofizjograficznego. Takie postępowanie minimalizuje potencjalną potrzebę wprowadzenia zmian w gotowych projektach na etapie sporządzenia prognozy i w konsekwencji skraca czas w jakim dokument zostaje przyjęty.

Pomimo, że w art. 51 ust. 2 *ustawy o ocenach* nie mówi się o konieczności kartograficznej prezentacji zagadnień analizowanych w prognozie oddziaływania na środowisko jednak dobrą praktyką powinno stać się wykorzystywanie narzędzi GIS do wizualizacji stanu środowiska na badanym obszarze oraz do prowadzenia i przedstawiania wyników analiz wykonywanych na potrzeby opracowania prognozy.

Uzyskanie opinii do projektu dokumentu wynika wprost z art. 54 ust. 1 *ustawy o oś*, który mówi, że organ opracowujący projekt dokumentu, poddaje projekt wraz z prognoza oddziaływania na środowisko, opiniowaniu przez właściwe organy. W przypadku opiniowania dokumentów lokalnych (gminnych) właściwymi organami są RDOŚ i PPIS, organy te mają 30 dni od otrzymania wniosku na wydanie opinii. Ponadto obowiązek zasięgnięcia opinii wynika z zapisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym²³, artykuł 11 pkt 6 mówi o obowiązku zasięgnięcia opinii dotyczącej rozwiązań przyjętych w projekcie SUiKZP a w artykule 17 pkt 6 mówi się o takim samym obowiązku względem MPZP. „Poprzez wydawanie opinii w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko regionalny dyrektor ochrony środowiska uczestniczy w procesie planistycznym, stanowiąc istotny podmiot w prowadzeniu polityki zrównoważonego rozwoju, zarówno na szczeblu lokalnym, jak i regionalnym. Dbałość o środowisko, jego stan i umiejętne korzystanie z jego zasobów są jednym z podstawowych elementów takiego rozwoju. W związku z czym tak ważne i niezbędne jest przestrzeganie przepisów z zakresu ochrony środowiska już na szczeblu opracowywania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy”²⁴

„Opiniowanie jest najsłabszą formą współdziałania pomiędzy organami administracji, a wyrażona opinia nie ma charakteru wiążącego dla organu opracowującego dokument”²⁵ natomiast na podstawie ustawy

²¹ K. Pyszny, [w:] R. Bednarek (red.), *Prognoza oddziaływania na środowisko projektu mpzp i suikzp*, Poznań 2012, s. 71.

²² Dz. U. z 2013 r. poz. 627 ze zm. dalej jako *ustawa o ochronie przyrody*

²³ Dz. U. z 2012 r. poz. 647 ze zm. dalej jako *ustawa o pizp*.

²⁴ Kawicka, Walendzik, 2012 [w:] R. Bednarek (red.), *Postępowanie w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu mpzp i suikzp*, Poznań, s. 50.

²⁵ K. Gruszecki. 2009. *Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*. Komentarz. Wrocław, s. 153.

o ochronie przyrody projekty SUIKZP, MPZP, planów zagospodarowania przestrzennego województw oraz planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, w części dotyczącej:

- rezerwatu przyrody i jego otuliny (art. 13 ust. 3a *ustawy o ochronie przyrody*),
- parku krajobrazowego i jego otuliny (art. 16 ust. 7 *ustawy o ochronie przyrody*),
- obszaru chronionego krajobrazu (art. 23 ust. 5 *ustawy o ochronie przyrody*),
- istniejącego lub projektowanego obszaru Natura 2000 (art. 30 ust. 3 *ustawy o ochronie przyrody*)

wymagają uzgodnienia z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska w zakresie ustaleń tych planów, mogących mieć negatywny wpływ na cele ochrony przyrody. Uzgodnienie w przeciwieństwie do opinii jest wiążące dla organu opracowującego dokument i musi zostać uwzględnione w projektowanym dokumencie. Uzgodnienie wynikające z *ustawy o ochronie przyrody* nie jest elementem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

W tym miejscu wydaje się słuszne zacytowanie art. 55 ust. 2 *ustawy ooś*, który mówi, że projekt dokumentu, nie może zostać przyjęty, o ile nie zachodzą przesłanki, o których mówi art. 34 *ustawy o ochronie przyrody*, jeżeli ze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wynika, że może on znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000.

Zapis ten rozumieć należy w ten sposób, że jeżeli analiza przeprowadzona w prognozie oddziaływania na środowisko wykáže, że realizacja zapisów ocenianego projektu dokumentu może znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000 i jeżeli przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego (art. 34 *ustawy o ochronie przyrody*), w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym, i wobec braku rozwiązań alternatywnych, właściwy miejscowo regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich - dyrektor właściwego urzędu morskiego, może zezwolić na realizację planu lub działań, mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 zapewniając wykonanie kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000. W przypadku gdy znaczące negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych zezwolenie takie może zostać udzielone wyłącznie w celu:

- 1) ochrony zdrowia i życia ludzi;
- 2) zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego;
- 3) uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego;
- 4) wynikającym z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego,

po uzyskaniu opinii Komisji Europejskiej. Prognoza oddziaływania na środowisko jako narzędzie ewaluacji projektowanego dokumentu, powinna wskazać, które z opisywanych funkcji terenu lub które działania proponowane w dokumencie mogą w znaczący negatywny sposób oddziaływać na obszary chronione w tym na obszary Natura 2000. W prognozie należy również przedstawić rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru. Przedstawienie takich rozwiązań powinno być uwzględnione w projektowanym dokumencie a następnie ponownie ocenione w prognozie.

Kwestią niezwykle istotną jest analiza możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu w sprawie strategicznej oceny ochrony środowiska wynikająca z art. 54 ust. 2 *ustawy ooś*. W artykule tym ustawodawca jednoznacznie deleguje obowiązek zapewnienia możliwości udziału społeczeństwa w strategicznej ocenie na organ opracowujący dokument. Udział społeczeństwa w strategicznej ocenie określa art. 29 *ustawy ooś*, który mówi, że każdy ma prawo składania uwag i wniosków w postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa. Wnioski i uwagi jak podkreśla A. Fogel mogą dotyczyć „każdego z elementów strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Mogą to być wnioski dotyczące również treści i metody sporządzania prognozy oddziaływania na środowisko...”²⁶

B. Rakoczy zauważa, „że udział społeczeństwa w strategicznych ocenach oddziaływania na środowisko jest ograniczony jedynie do składania uwag i wniosków, które winny być rozpatrywane, ale niekoniecznie

²⁶ A. Fogel. 2009. Prawne aspekty udziału społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko dla studiów uwarunkowań i planów miejscowych, *Człowiek i Środowisko* 33 (1-4), s. 41.

uwzględnione” podkreśla również, „że nawet udział organizacji ekologicznych jest ograniczony do składania uwag i wniosków.”²⁷

Bardzo istotnym i dwojako interpretowanym przepisem jest zapis art. 54. ust. 3 *ustawy oos*, który mówi „Zasady wnoszenia uwag i wniosków oraz opiniowania projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin określają przepisy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym”²⁸

Jeden z poglądów²⁹ mówi, że zapis art. 54 ust. 3 wyłącza stosowanie przepisów *ustawy oos* względem przepisu szczególnego, zasady wnoszenia uwag i wniosków oraz opiniowania projektów MPZP i SUIKZP. Natomiast drugi pogląd sugeruje, że „uznanie, że w art. 54 ust. 3 *ustawy oos* chodzi w istocie o wyłączeniu udziału społeczeństwa spod regulacji *ustawy oos* po pierwsze nie znajduje oparcia w wykładni językowej, po drugie zaś całkowicie naruszałoby stworzony system strategicznych ocen oddziaływania na środowisko, Istota partycypacji społecznej w tej procedurze jest przede wszystkim możliwością przeprowadzenia dyskusji nad prognozą oddziaływania na środowisko, jej zawartością i metodologią sporządzania”³⁰.

Na ryc. 1 wskazano miejsce strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w procedurze sporządzania MPZP. Prognoza oddziaływania na środowisko a dalej opiniowanie projektu MPZP mają zabezpieczyć środowisko przed negatywnym oddziaływaniem skutków realizacji ustaleń dokumentów planistycznych. Dlatego też należy uznać, że strategiczna ocena oddziaływania na środowisko stanowi istotny element ewaluacji dokumentów planistycznych.

Zgodnie z art. 55 ust. 4 *ustawy oos* organ opracowujący projekt dokumentu przekazuje przyjęty dokument wraz z podsumowaniem właściwym organom. Nie przekazanie dokumentów stanowi istotne uchybienie proceduralne i może skutkować orzeczeniem o nieważności uchwały.

Na podstawie art. 55 ust. 3 *ustawy oos* do przyjętego dokumentu załącza się pisemne podsumowanie zawierające uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych, a także informację w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione:

- ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko,
- opinie właściwych organów, o których mowa w art. 57 i 58 (Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska, Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny lub Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny, w przypadku gdy planowana realizacja danego dokumentu dotyczy obszarów morskich Dyrektor Urzędu Morskiego),
- zgłoszone uwagi i wnioski,
- wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli zostało przeprowadzone,
- propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu.

Celem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest określenie najbardziej prawdopodobnych skutków jakie może wywołać realizacja ustaleń dokumentów planistycznych w środowisku. Pamiętajmy o tym, że „postępowanie takie ani nie daje, ani dać nie może stuprocentowej pewności”³¹ zawsze ma ono charakter hipotetyczny. Celem tego postępowania jest również wskazanie elementów projektowanych dokumentów, które mogą znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko przyrodnicze oraz wskazanie rozwiązań alternatywnych i określenie działań minimalizujących a w ostateczności kompensujących utracone walory środowiska przyrodniczego.

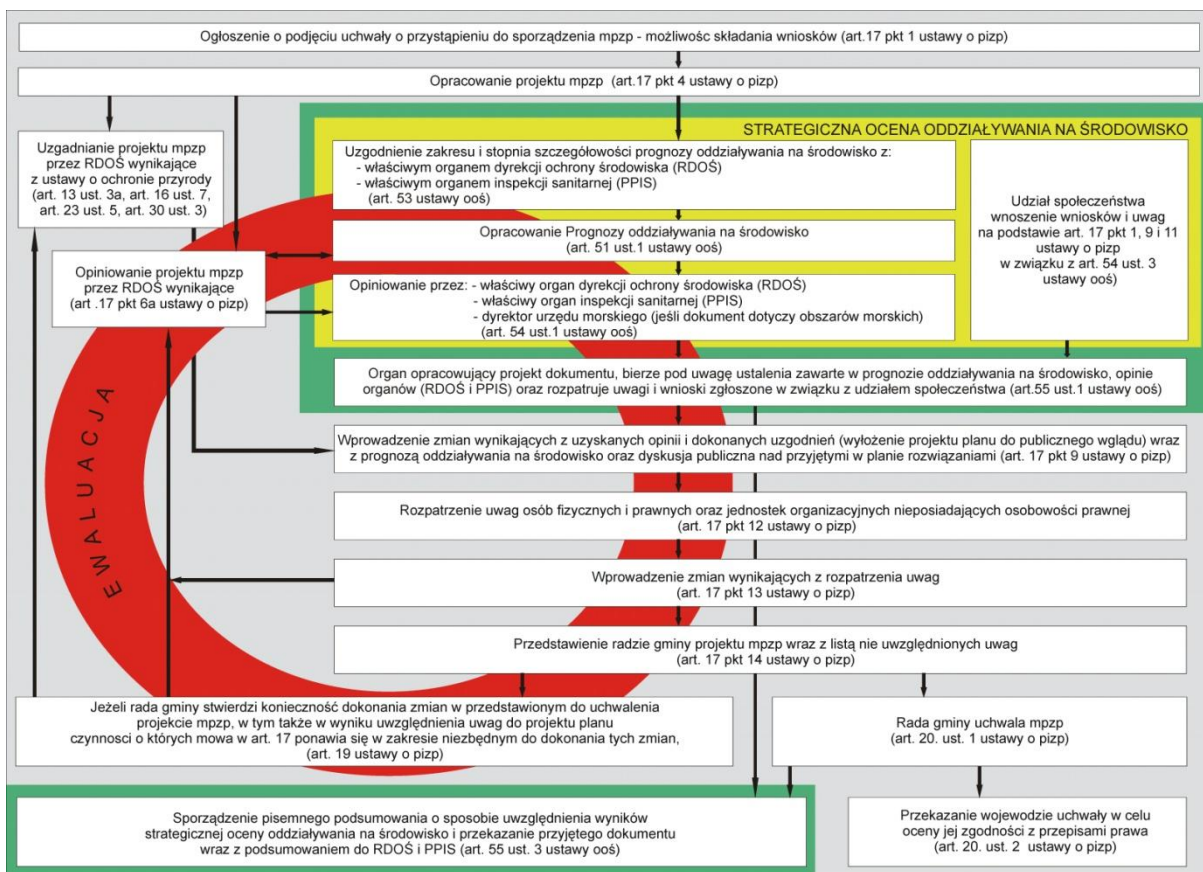
²⁷ B. Rakoczy. 2012 [w:] R. Bednarek (red.), *Strategiczne oceny oddziaływania na środowisko w prawie polskim*, Poznań, s. 12.

²⁸ Dz. U. z 2012 r. poz. 647 ze zm. dalej jako *ustawa o pizp*.

²⁹ B. Rakoczy. 2010. *Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*. Komentarz, Warszawa.

³⁰ A. Fogel. 2009. Prawne aspekty udziału społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko dla studiów uwarunkowań i planów miejscowych, *Człowiek i Środowisko* 33(1-4), s. 43.

³¹ B. Rakoczy. 2012 [w:] R. Bednarek (red.), *Strategiczne oceny oddziaływania na środowisko w prawie polskim*, Poznań, s. 15.

Ryc. 1 Strategiczna ocena oddziaływania jako element ewaluacji projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego położonego na obszarach chronionych na mocy ustawy o ochronie przyrody (opracowanie własne).